

KINNITATUD
Keskkonnaameti peadirektori asetäitja
13.03.2024
korraldusega nr 1-3/24/79

*Sinikäla ja Tooni loodusala (Sinikäla ja
Tooni must-toonekure püsielupaiga)
kaitsekorralduskava*

Sisukord

1. Ala iseloomustus.....	4
1.1. Uuritus ja seire.....	5
2. Väärtused ja kaitse eesmärgid.....	6
3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused.....	11
3.1. Külastuskorraldus ja tähistamine.....	12

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

KE – kaitse-eeskiri

Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)

Kaitse eesmärk – kaitseväärtuse soovitud seisund

KeA – Keskkonnaamet

KAUR – Keskkonnaagentuur

KliM - Kliimaministeerium

KKK – kaitsekorralduskava

LKS - looduskaitseeadus

PEP – püsielupaik

Pesamets – häirimistundlik metsaala, mida must-toonekurg kasutab pesitsusperioodil kõige enam

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

LiD – linnudirektiiv (sätestab liikmesriikide õigused ja kohustused loodusliku linnustiku kaitseks ja kasutamiseks)

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

LiA – linnuala (linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks asutatud ala)

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

SKV – sihtkaitsevöönd

PV – piiranguvöönd

SDF – Natura standardandmebaas

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks) (looduslik areng)

Seisundi parendamine – arvestatava esinduslikkusega (C) elupaikade seisundi parendamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmise jms)

1. ALA ISELOOMUSTUS

Siniküla ja Tooni loodusaladel kaitstakse vanu looduspuid, mis pakuvad elupaiku paljudele ohustatud ja haruldastele liikidele, sh must-toonekurele. Must-toonekure kaitseks on moodustatud püsielupaigad, kus metsi kaitstakse rangelt, et tagada liigile sobivad tingimused pesitsemiseks.

Kaitstava ala nimi	Siniküla must-toonekure püsielupaik (KLO3000516), Tooni must-toonekure püsielupaik (KLO3000972)
Loodusala nimi	Siniküla loodusala (EE0080376), Tooni loodusala (EE0080178)
Pindala	Siniküla must-toonekure püsielupaik (KLO3000516) – 34,8 ha Tooni must-toonekure püsielupaik (KLO3000972) – 22 ha
Asukoht ja piirid	Siniküla loodusala https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8953190 Tooni loodusala https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8950288
Kaitsekord	„Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ https://www.riigiteataja.ee/akt/1046793?leiakehtiv
Koostaja nimi	Kaidi Erik
Koostamise aasta	2024
Kaitsekorralduskava koostamise kord	„Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine“ https://www.riigiteataja.ee/akt/104112022001

Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele. Siniküla ja Tooni loodusala (Siniküla ja Tooni must-toonekure püsielupaiga) kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja uuendatakse põhjendatud juhtudel kaitseväärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest.

1.1. Uuritus ja seire

Inventuurid

Siniküla must-toonekure püsielupaigas toimus elupaigatüüpide inventuur 2008. aastal Toomas Hirse poolt. Inventuuri andmetel leiduvad alal järgmised rahvusvahelise tähtsusega elupaigatüübid: vanad loodusmetsad (9010*) esinduslikkusega A ja C ning soostuvad ja soolehtmetsad (9080*) esinduslikkusega B.

Tooni must-toonekure püsielupaigas toimus elupaigatüüpide inventuur 2008. aastal Kersti Püssa poolt. Inventuuri andmetel leiduvad alal vanad loodusmetsad (9010*) esinduslikkusega B.

Riiklik seire

Siniküla must-toonekure püsielupaigas pärinevad esimesed pesaandmed 2003. aastast, mil pesa oli asustamata. Pesa kontrolliti 2009., 2011., 2012., 2015., 2016., 2017. ja 2018. aastal. Pesa oli viimati asustatud 2009. aastal (EELIS, 2024).

Tooni must-toonekure püsielupaigas pärinevad esimesed pesaandmed 2006. aastast. Pesa kontrolliti 2010., 2011., 2012. ja 2020. aastal. 2011. aastal pesitsesid pesal konnakotkad. 2012. aastal leiti pesast hukkunud must-toonekure poeg. Viimati registreeritud vaatluse järgi oli pesa asustamata (EELIS, 2024).

Inventuuride ja uuringute vajadus

Vajalik on inventeerida Natura elupaigatüüpe Siniküla ja Tooni must-toonekure püsielupaigas. Vajalik on jätkata riikliku seirega pesitsusedukuse hindamiseks Siniküla ja Tooni must-toonekure püsielupaikades.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE EESMÄRGID

Loodusalade looduskaitse väärtused on Euroopa Liidu Loodusdirektiivi I lissasse kantud kooslused ja liigid. Tabelites 1-4 võetakse kokku Siniküla ja Tooni loodusala (Siniküla ja Tooni must-toonekure püsielupaiga) kaitseväärtuste hoidmisega seotud kaitse eesmärgid, soodsa looduskaitse seisundi saavutamist või hoidmist mõjutavad tegurid ning nende ärahoidmiseks või leevendamiseks ettenähtavad meetmed ning kaitsetegevuse oodatavad tulemused kaitsekorralduskava perspektiivis. Koosluste, liikide, kasvukohtade või elupaikade soodsa seisundi saavutamise või hoidmise tarvis seatavad (hooldamise ja taastamise) meetmed on seatud vastavalt elupaigatüüpidele koostatud hoolduskavadele ja liikide kaitse tegevuskavadele, kui ei ole tabelis märgitud teisiti. Kavad on leitavad Keskkonnaameti kodulehel ja viited on lisatud.

Must-toonekure eesmärgi määramisel on arvestatud riikliku seire, must-toonekure kaitse tegevuskava ja elupaigatüüpide inventuuri andmetega. Asustamata must-toonekure pesade korral ei määrata eesmärgiks pesitsevate paaride arvu. Eesmärgiks on must-toonekurele sobivate pesametsade säilimine.

Tabel 1. Siniküla loodusala (Siniküla must-toonekure PEP) kaitseväärtuste koondtabel (kooslused)

Kaitseväärtus ¹	Seisund ² (pindala/ esinduslikkus)	Kaitse eesmärk ³	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ⁴	Märkused	Panus üldpinda- lasse/SDF-i (%) ⁵
Loodusala eesmärgid							
Vanad loodusmetsad (9010*) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	<ul style="list-style-type: none"> 15,4 ha / A 10,2 ha / C 	<ul style="list-style-type: none"> Elupaigatüübi säilitamine 15,4 ha Elupaigatüübi seisundi parendamine 10,2 ha Andmete täpsustamine 34,8 ha 	Püsielupaik on terves ulatuses sihtkaitsevööndis	<ul style="list-style-type: none"> Looduslikule arengule jätmine 25,6 ha Siseriikliku kaitstava ala tüübi muutmine ja kaitse-eesmärgina loetlemine Inventuur 34,8 ha 	<p>Heas seisus elupaiku on säilinud 25,6 ha</p> <p>Andmed on täpsustunud 34,8 ha</p> <p>Elupaigatüüp on siseriiklikult määratud kaitse-eesmärgiks</p>		0,036/0,044
Kaaluda loodusala kaitse-eesmärkideks seadmist							
Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) KE – ei, LoD – I, LoA – ei	2,6 ha / B	<ul style="list-style-type: none"> Elupaigatüübi säilitamine 2,6 ha Andmete täpsustamine 34,8 ha-l 	Püsielupaik on terves ulatuses sihtkaitsevööndis	<ul style="list-style-type: none"> Looduslikule arengule jätmine 2,6 ha Siseriikliku kaitstava ala tüübi muutmine ja kaitse-eesmärgina loetlemine Inventuur 34,8 h 	Heas seisus elupaiku on säilinud 2,6 ha		0,007

¹ LKS – kaitsekategooria looduskaitsealuse alusel;
KE (jah/ei) – on või ei ole kaitstava ala kaitse-eesmärk;
LoD – loodusdirektiivi lisa number;
LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk;
LiA (jah/ei) – on või ei ole linnuala kaitse-eesmärk;
LiD – linnudirektiivi lisa number.

² Elupaigatüübi esinduslikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne

³ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050

⁴ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

⁵ [2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal](#) Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide / kõikide SDF-i kantud elupaigatüüpide pindalast.

Tabel 2. Siniküla loodusala (Siniküla must-toonekure PEP) kaitseväärtuste koondtabel (liigid)

Kaitseväärtus	Seisund	Kaitse eesmärk	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus	Märkused
Siseriiklikud eesmärgid						
Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>) LKS – I, KE – jah, LiD – I, LoA – ei	Sinikülas on pesa asustamata 2010. aastast alates, pesamets on säilinud.	Must-toonekurele sobiv pesitsusala on säilinud vähemalt 57 ha-l.	Pesapaik asub sihtkaitsevööndis ja on rangelt kaitstud ⁶ .	-	Must-toonekurele sobiv pesitsusala on säilinud vähemalt 57 ha-l.	

⁶ Must-toonekure tegevuskava
<https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitse#linnud>

Tabel 3. Tooni loodusala (Tooni must-toonekure PEP) kaitseväärtuste koondtabel (kooslused)

Kaitseväärtus ⁷	Seisund ⁸ (pindala/ esinduslikkus)	Kaitse eesmärk ⁹	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ¹⁰	Märkused	Panus üldpinda- lasse/SDF-i (%) ¹¹
Loodusala eesmärgid							
Vanad loodumetsad (9010*) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	9 ha / B	<ul style="list-style-type: none"> Elupaigatüübi säilitamine 9 ha Andmete täpsustamine 22 ha 	Püsielupaik on terves ulatuses sihtkaitsevööndis	<ul style="list-style-type: none"> Looduslikule arengule jätmise 9 ha Siseriikliku kaitstava ala tüübi muutmine ja kaitse-eesmärgina loetlemine Inventuur 22 ha 	Heas seisus elupaiku on säilinud 9 ha Andmed on täpsustunud 22 ha Elupaigatüüp on siseriiklikult määratud kaitse-eesmärgiks		0,012/0,015

⁷ LKS – kaitsekategooria looduskaitsealuse alusel;
 KE (jah/ei) – on või ei ole kaitstava ala kaitse-eesmärk;
 LoD – loodusdirektiivi lisa number;
 LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk;
 LiA (jah/ei) – on või ei ole linnuala kaitse-eesmärk;
 LiD – linnudirektiivi lisa number.

⁸ Elupaigatüübi esinduslikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne

⁹ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050

¹⁰ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

¹¹ [2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal](#) Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide / kõikide SDF-i kantud elupaigatüüpide pindalast.

Tabel 4. Tooni loodusala (Tooni must-toonekure PEP) kaitseväärtuste koondtabel (liigid)

Kaitseväärtus	Seisund	Kaitse eesmärk	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus	Märkused
Siseriiklikud eesmärgid						
Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>) LKS – I, KE – jah, LiD – I, LoA – ei	Toonis on pesa asustamata, viimati 2012. Pesamets on säilinud.	Must-toonekurele sobiv pesitsusala on säilinud vähemalt 57 ha-l	Pesapaik asub sihtkaitsevööndis ja on rangelt kaitstud ¹²	-	Must-toonekurele sobiv pesitsusala on säilinud vähemalt 57 ha-l	

¹² Must-toonekure tegevuskava

<https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/looduskaitse/liigikaitse#linnud>

3. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Vajalike tegevuste tabelisse (tabel 5) on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse eesmärkide saavutamiseks, tabelit võidakse tulevikus täiendada.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 5. Vajalikud tegevused aastaks 2033

Jrk	Tegevuse nimetus	Maht	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Inventuurid, seired, uuringud						
1	Must-toonekure riiklik seire		Seire	KAUR	I	Vastavalt seirekavale
2	Elupaigatüüpide andmete täpsustamine Siniküla ja Tooni looduslal	56,8 ha	Inventuur	KeA	I	2030 ¹³
Hooldus ja taastamine						
3	Vanad loodusmetsad (9010*) seisundi parendamine läbi loodusliku arengu	10,2 ha	Koosluse taastamine	KeA	I	2050 ¹⁴
Kavad, eeskirjad						
4	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine		Tegevuskava	KeA	I	1 kord kümne aasta jooksul
5	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine		Tegevuskava	KeA	I	1 kord kümne aasta jooksul
6	Püsielupaikade kaitse-eesmärkide muutmine		Kaitsekorra muutmine	KeA	I	2030
7	Loodusala kaitse-eesmärkide muutmine		Kaitsekorra muutmine	KliM	I	2030

¹³ Elupaigatüüpide andmed peavad olema täpsustunud aastaks 2030

¹⁴ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant.

3.1. Külastuskorraldus ja tähistamine

Püsielupaikadesse külastust ei suunata ja ala piire looduses ei tähistata.